

munkájával kapcsolatos különfajta dokumentumoknak és híreknek. A másik összetevő a tudományos értékű tanulmányoké és közléseké. Dominál a társadalomtudomány, mert a megyebeli értelmiségiek, szakemberek középiskolákban, múzeumokban és más kulturális munkahelyeken elsősorban ezzel a területtel foglalkoznak.

A hagyományfeltárás szembetűnő törekvése a szerkesztésnek. Erősen kapcsolódnak a mához azzal, hogy a közelmúlt szocialista és általában a baloldali hagyományával foglalkozó cikkeket és visszaemlékezéseket közölnek. Példaként utalunk Puja Frigyes külügyminiszter memoárelemeket tartalmazó, 1944—46-os évekről szóló tanulmányaira. A korábbi számokban föl-föltűnt a róluk szóló vagy saját írásokkal Szabó Pál, Sinka István, Darvas József neve is. A Viharsarok múltja bőven nyújt a haladó mozgalmakra vonatkozó anyagot (36 tanulmány, 28 adatközlés, 35 recenzió).

A társadalomtudományon belül figyelemre méltó specialitás a nemzetiségi (elsősorban szlovák) néprajz ügyének ápolása. Amennyiben a magyarországi nemzetiségek tudományos kutatását kívánjuk dokumentálni, bizvást utalhatunk a Békési Életben megjelent idevonatkozó cikkekre (37 különböző műfajú írás).

A helyi jellegzetességeket képviselő két kiemelt terület mellett számos, a megye régebbi történetével, irodalmi és művészeti tradíciójával, szociológiai kérdésekkel foglalkozó cikk jelent meg a Békési Életben. Itt említjük meg, hogy vannak politikai életről és közigazgatásról szólók is. A társadalomtudomány túlsúlya az első tíz évet tekintve azonban nem olyan nagy, hogy ne kapjon helyet a gazdaságszervezés, a jogi kérdések, a demográfia, a közegészségügy, a közlekedés, a mezőgazdaság, az ipartervezés stb. Talán a műszaki tudományok képviseltetik magukat viszonylag mérsékelten, a vízügyi kérdéskör kivételével.

A repertóriumban ismétlődő nevek tanúsítják, hogy a folyóiratnak kb. 30—40 állandó szerzője van. Tíz esztendő viszonylatában mintegy 250 névvel találkozunk. Többségük megyebeli értelmiségi, de mellettük vannak a megyéből elszármazottak is, akik időről időre publikálnak a Békési Életben. A számokkal kifejezhető eredményekhez tartozik, hogy a folyóirat egy évtized alatt összesen harminc számot ért meg, és 5486 oldalon 762 változó terjedelmű írást adott az olvasó elé.

A Békési Élet újabb számai arról tanúskodnak, hogy az első évtizedben kialakult irány a következő tíz év elején sem változott. A repertórium nem is korszakhatárt kívánt lezárni, hanem a kerek szám szolgáltatott alkalmat elkészítésére. Az első szám beköszöntőjében a következők olvashatók: „Oldalain igyekszünk meglátatni a tájat, és népe sajátos egyéniségét, ízt, a maga állandó mozgásával, változásával, fejlődésével. Feladatnak tartjuk, hogy bemutassuk a jelen és a múlt történelmi összefüggéseit. Ösztönzést szeretnénk adni a szocialista nemzeti egység elvi és gyakorlati kibontakoztatásához megyénkben.” A Békési Élet, a repertóriumnak is ez a tanulsága, kialakította sajátos arcát, amivel nemcsak a megyei közművelődési, tudományos és helytörténeti folyóiratok népes táborában, hanem a fővárosiak mellett is képviseli a megyét és annak társadalmát. (*Kiadja a Békés megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya és a TIT Békés megyei Szervezete, Békéscsaba, 1977.*)

KÓSA LÁSZLÓ

Szentirmai László: Egyetemi hallgatók Szegeden

A közelmúltban egy sokakat érdeklő és érintő könyv látott napvilágot. Szentirmai László Egyetemi hallgatók Szegeden című tanulmánya a szerző szociológiai vizsgálatainak egy darabját összegzi. A mű elsősorban szűkebb pátriánkban váltott ki nagyobb figyelmet, de haszonnal forgathatja minden pedagógus, ifjúsági vezető,

közművelődési és tájékoztatási szakember. Általánosítható tapasztalatokat meríthetünk a könyv egyes megállapításaiból az egyetemi és főiskolai réteg, esetenként a fiatal értelmiség életmódjára, érdeklődésére, művelődési szokásaira vonatkozóan. A tanulmány következtetéseinek alapjául szolgáló felmérések, interjúk a József Attila Tudományegyetem hallgatóinak körében készültek, olyan közegben, melyet a szerző jól ismer. Nem úttörő vállalkozás, de sok szempontból irányt ad más rétegek életmódját vizsgáló, hasonló jellegű kutatásoknak.

Ma, amikor a szocialista életmód és a közművelődés kérdései egyre inkább az érdeklődés homlokterébe kerülnek, e munka aktualitása is fokozottabb. Különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy az elemzés olyan fiatalokról készült, akiknek fontos tevékenységi területe lesz a közművelődési munka, az újfajta, a társadalmi viszonyokhoz jobban igazodó életmód kialakításában való közreműködés. Alkalmassak lesznek majd ezekre a feladatokra? Minden bizonnyal. A kérdésre adandó válasz azonban nem lehetett a könyv feladata. Sokkal inkább volt a tájékoztatás, hogy milyen módon és körülmények között készülnek az egyetemisták hivatásukra.

A szerző sok szempontból és aprólékosan vizsgálja a hallgatók munka- és szabadidejének tevékenységstruktúráját, hangsúlyozottan veszi figyelembe azokat a tényezőket, melyek ezek kialakításában közreműködnek: a család, a középiskola, a lakóhely szerepét. A reprezentatív felmérések sora hívja fel a figyelmet arra, hogy sok esetben az intézmény felszereltsége, pontosabban annak hiányosságai egyfajta túlerheltséget idéznek elő a hallgatóknál. Ilyen tényezők például a tanteremhiányból adódó rapszódikus óraosztás, a kevés diáktothoni férőhely stb. Az adatok bemutatják az úgynevezett hátrányos helyzet sajátosságait, hatását, jelzik annak a munkának a fontosságát, amely az elsőéves hallgatók egyetemi beilleszkedését segíti elő. Ilyen jellegű tevékenységet elsősorban a kollégiumok közösségei végeznek.

Érdekesekek a különböző statisztikai adatok, melyeknek alapján a szerző kimondhatja: „A hallgatókra a rendkívül kedvezőtlen munkaidő-beosztás jellemző...”

A vizsgált közegben forgolódo számára nem hatnak az újdonság erejével, a bizonyító adatok mégis súlyt adnak a megállapításoknak, melyek a hallgatók tájékozódási, kulturálódási szokásaira vonatkoznak. Helyes, hogy a vizsgálat kiterjed a sportnak a hallgatók életében betöltött szerepére is.

A vallomásokon alapuló következtetések nem mindig hozhattak megnyugtató eredményt. Rávilágítanak a propagandában, az ifjúsági mozgalom munkájában mutatkozó hiányosságokra is. Felhívják a figyelmet többek között arra, hogy sokkal nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a hallgatók tevékenységében, érdeklődésében az életük egy jelentős — esetleg meghatározó — időszakában otthon adó város kulturális élete, a tágabb közösség mindennapos munkája.

E tanulmány is felveti és több szempontból bizonyítja a sokszor előkerülő észrevétel jogosságát, hogy egy-egy értelmiségi munkaterület elnőiesedésének hatása már egyetemi hallgató korban is gyakran élesen jelentkezik. Így van ez különösen olyan pedagógusképző intézményekkel rendelkező egyetemi város esetében, mint Szeged.

A könyvben kiemelt helyet kapott az olvasás, mint a legfontosabb szabadidő-tevékenység vizsgálata. Helyenként izgalmas olvasmányok azok a mélyinterjúk, melyeket a szerző negyven különböző szakon tanuló hallgatóval készített olvasási szokásaikról, olvasmányélményeikről. Képet kapunk itt a fiatalok olvasói ízléséről, arról, hogy a szépirodalom milyen helyet foglal el értékrendjükben. Az az adat, mely szerint az egyetemi hallgatók 94 százaléka úgy véli, hogy a diploma megszerzése után legalább ennyit, vagy ennél többet kell olvasnia szépirodalmat, mindenesetre megnyugtató képet fest gondolkodásukról.

Jelentős eltérést mutat ki Szentirmai vizsgálata a különböző karokon, más-más szakképzésben részesülő egyetemi hallgatók életmódjában, olvasói, kulturálódási szokásaiban, néha gondolkozásmódjában is. A statisztikai táblázatok nem mindegyike ad használható következtetések levonásához támpontot. A számadatok túl-

nyomó többségükben mégis elgondolkoztatóak, orientálhatják azok munkáját, akiknek feladata az egyetemi ifjúság nevelése, tevékenységének irányítása.

A felmérések adatai jórészt egy 1973-as képet tükröznek. Hisszük, hogy egy esetleges mostani vizsgálat már több területen előrelépésről számolhatna be.

Felmérések összegzése az Egyetemi hallgatók Szegeden. Része annak a szükséges áttekintésnek, amely feltérképezi majd a teljes magyar társadalom munka- és életkörülményeit, közművelődésünk helyzetét, és alapot szolgáltathat a következő évtizedek életviszonyainak alakításához. (*Gondolat, 1976.*)

PAPP ISTVÁN

Kis képeskönyv Csongrád-Belváros népművészetéről

PALÁSTI PÁL : CSONGRÁDI HÁZAK OROMDÍSZEI

A csongrádiak évtizedek óta panaszozzák, hogy publikációk tekintetében milyen kedvezőtlen helyzetben vannak: városukról alig jelenik meg valami. Saját erejükből azonban nem valami sokat tettek. Csak legutóbb indult meg végre a Mozaikok Csongrád város történetéből című sokszorosított sorozat, melynek további füzetei vannak előkészületben. A Somogyi-könyvtár többet tett a városért, mint mi eddig összesen: neki köszönhető többek között Váry Gellért emlékiratainak hasonmás-kiadása; e fenti sorozatban pedig a Tari László szerkesztésében megjelent 7. füzet: Krónikák a régi Csongrádról. S most itt van e kis képeskönyv is végre a kezünkben.

Palásti Pál városunk szülötte, aki rajongásig szereti pátriáját, s érzelmileg annyira „érdekelt” (jó értelemben véve elfogult vagy inkább talán elfogódott), hogy szinte a szívével ír és rajzol. Kissé művészlélek is: rajztanár, festő, de volt már múzeumigazgató és iskolaigazgató is, tehát összetett ember, aki éppoly lelkesedéssel rögzíti és adja is tovább a látottakat, tapasztaltakat, mint annak idején például Csete Balázs tette. (Ld. Faluról falura, házról házra című könyvét!)

„Csongrád városnak nincs népművészete” — hangzott az ítélet néhány évtizeddel ezelőtt, de a könnyen ítélkezők sem azt nem tudták, hogy például Bartók Béla, majd Mathia Károly és Péczely Attila is gyűjtött népdalokat, sem pedig azt, hogy volt némi kerámia- (például butella-) díszítés is, ezekről az oromdíszekről pedig eddig tudomást sem vettek.

Igaz, e művészeti ág nem gazdag, sőt utóbb már teljesen el is sorvadt. Palásti Pál azonban még idejében vette észre és rögzítette. Tetszetős, érdekes könyvet állított össze, melynek előszava — érzelmi telítettségéből adódóan is állandó váltásokkal — elmondja a legfontosabb történeti és építéstechnikai tudnivalókat. E néhány sorból megtudjuk, hogy voltaképpen ácsmesterek művészetéről van itt szó, akik azonban megrendelőik izlését messzemenően kiszolgálták. Az ácsmesterség pedig az egyik legrégebb és „legnemzetibb” iparágaink közé tartozik, így teljesítményei minden figyelmet megérdemelnek.

Palásti Pál nem összegezi és elemzi ugyan, de rajzaiból és adataiból világosan kiderül, hogy az oromdíszek motívumkincsében ókori frízek barokkos stílizálásai vagy a török hódoltság korára emlékeztető félhold éppúgy megtalálható, mint a reális vagy valóságos kereszt, a napkorong, a tulipán, a virágszirmok, a szív sokféle formája, sőt a kapufélfák tetején a titokzatos piramisok és az oromdeszkákon a